

Виїзний товариський суд

Євген Гуцало

Шофер Петро Шевчик зостався в машині, оторопіло потер долонею сіре, наче рубане з граніту, чоло, а коли відняв долоню, то на круглому обличчі грала блудлива усмішка.

— Вське бачив, а такого не доводилось,— мовив уголос.— Може, й собі зайти на цей виїзний товариський суд?

Одчинив дверцята й, запаливши цигарку, роздумував. Блудлива усмішка сяяла сонячним жмуром.

— А якщо Зіньки немає вдома? Товариський суд тільки поцілує замок...

Проте цього суботнього ранку Зінька була вдома, електричною праскою прасувала білизну, що горою лежала на ліжку. Як удосвіта зодягла куценьку спідницю, забувши накинути блузку чи кохтину, то так і поралась. І коли відчинились хатні двері, то Зінька обернулась на їхнє рипіння, відкинула з лиця лляні пасма волосся, і в її очах — великих та синіх, як цвіт весняних будяків,— спалахнуло здивування.

— З суботою, Зінько Максимівно...

З суботою привітав голова сільради Васянович. Лисий, мов протез, він пишався цупкими, як помазки, вусами, котрі доглядав дбайливо й невсипно. Потай носив у кишені дзеркальце, в яке міг зазирнути чи в своєму кабінеті, чи на риболовлі, чи перед тим, як просто зайти до сільського промтоварного магазину.

— Доброго ранку, Зінько...

Доброго ранку побажав Макар Хомич, учитель на пенсії, людина зовні щупла, мов захлялий горобчик, якому й м'якина перепадає зрідка. Макар Хомич у довоєнні роки зажив слави як самодіяльний актор їхнього сільського клубу, в післявоєнні роки прославився агітатором десятихатки. А коли ввійшли в моду товариські суди, став його першим і — до останнього дня — незмінним головою.

— Здрастуй, Зінько!

Поздрастувалась дорідна, як пшеничний книш, тітка Федоська, балакуча, мов радіо на стовпі біля колгоспної контори. Якби не одяг, то тіло тітки Федоськи розповзлося б, мабуть, так, як розповзається рідко замішане тісто по сковороді чи по деку.

— Привіт, Зінько...

Привітала доярка Ганя Хутірна, активістка (не тільки добре доїла закріплену за нею групу корів, а й любила та вміла виступати на зборах, зустрічала чужі делегації і їздила в складі своїх делегацій, запозичувала чужий передовий досвід і щедро ділилася своїм, теж, звісно, передовим). Висока й худа, Ганя Хутірна в своєму квітчастому одязі скидалась на грабову тичку, по якій знизу вгору повилась в'юнка красоля.

Господиня, тримаючи в руках праску, дивилась на ранкових гостей, що табуном спинились у порозі.

— Здрастуй, Зінько! — ще раз поздрастувалась тітка Федоська.— Запрошуй сидати.

— Сідайте,— відказала, гарячково міркуючи над тим, чого це вони опинились у її хаті в цю ранкову годину.

— То, може, до столу?

— Хай і до столу,— згодилась господиня, забираючи недопрасовану сорочку, кухоль із водою, якою збризкувала білизну.

Макар Хомич, покиваючи, мов качка-пірникоза, старечою головою, почовгав до столу й, сівши на лаві проти вікна, наче вставив свою шуплу постать у раму картини. Обіч нього посідали голова сільради та тітка Федоська.

— Ганю, сідай,— не так запросив, як буркнув голова сільради Васянович до похмурої доярки, що підпирала стелю в порозі.

Ганя Хутірна, горблячись, щоб не вдаритись об сволок, пройшла мимо зачудованої господині й сіла біля голови сільради.

Якісь дивні очі були в гостей... Погляд у Хутірної прямий, гострий і довгий — як ніж-різак, яким колють кабанів під ліву лопатку. Карі очі тітки Федоськи схожі на двоє живих, пухнастеньких створінь, на двох ласкавих цуциків із закрученими хвостиками, які ось-ось зіскочать із доброзичливого обличчя й довірливо покотяться до Зіньки, щоб погладити долонями, полоскотала пальцями... Жовті, наче прокурені тютюновим димом очі вчителя на пенсії Макара Хомича чи то сльозою сяяли, чи мудрістю промінились. А Васянович, настовбурчивши вуса, дивився на Зіньку так, наче й зовсім не бачив її оголених ніг та рук, повних грудей, що здригались високим молочним шумовинням, а тільки якийсь параграф в інструкції чи директиві.

— Що ж я вам на стіл зберу? — вдавано забідкалася Зінька.

— Ми до тебе не в гості,— сказав Васянович.

— Як же це так, Макаре Хомичу, що прийшли в хату — й не гості?

Учитель на пенсії відповів хіба що ширшою усмішкою, ніж та, яка постійно не зникала з його обличчя. Дивне це було обличчя! Наче дублену шкіру готували на більший череп, та в поспіху — випадково, не догледівши,— нацупили на отакий маленький, із гострими вилицями, й тепер ця шкіра висить, мов на тину.

— Ми, Зінько, гості й не гості,— засокоріла тітка Федоська.

— Вважай, Зінько,— проказав Васянович,— що ти в гостях у нас, от!

— А це ж як?

— А так! Ми тебе викликали минулого місяця до клубу на збори? Навіть в оголошенні було зазначено, що стоїть твоє питання.

— В оголошенні? — кров одлила від Зіньчиного обличчя, й тепер воно стало бліде.— В отому, що біля контори висіло? Там тільки про виконання плану писалось!

— А другим пунктом ішло "різне". Оте "різне" — якраз ти, Зінько... товаришко Нагірняк. Не з'явилась, хоч і кликали? Не прийшла коза до воза, то віз прийшов до кози.

— Може, й краще,— озвався Макар Хомич зі своїм вічним загадковим усміхом,— що не в клубі, а в тебе вдома, Зінько...

— Ага, без зайвого ажіотажу,— ввернув Васянович.

— Отак по-доброму, по-домашньому...

— По-людському,— докинула тітка Федоська.

— Сідай,— наказав голова сільради.

Зінька взяла руки в боки:

— В моїй хаті порядкуєте? Чи я в своїй хаті не знаю — сідати чи стояти?

— Бери стільця й сідай,— повторив Васянович.— Зараз у твоїй хаті відбувається засідання товариського суду.

— Якого суду? — скрикнула.

— Виїзного! Під головуванням Макара Хомича. А ми з тіткою Федоською та з передовою дояркою Ганею Хутірною — народні засідателі. Чи, може, тобі публіки бракує?

— Я й вас не просила! Кажете, сідати? Краще ляжу, бо памороки дзвенять.

— Громадянку Нагірняк,— попередив голова сільради,— до вас прийшли не женихатись, а розбирати на товариському суді.

— Судіть,— байдуже мовила Зінька, змирившись.— Тільки хутчій, у мене робота не жде.

Ганя Хутірна дістала з сумочки папір і авторучку, а вже потім поспитала:

— Протокол вести чи не треба?

— Умовились як? Значить, вести...

— Бачте, з протоколом прийшли до мене! Хто вас просив?

— Зінько,— обізвалася тітка Федоська,— таж із добром до тебе! Хіба лиха бажаємо?

— Чого ж тоді з протоколом?

— А він тебе не вкусить, чи ти не знаєш ціни тим протоколам? Запишуть — і під сукно покладуть чи в шухляді миші струблять.

Макар Хомич звівся за столом і відкашлявся. На його пергаментному обличчі блукав блаженний усміх. Заклавши ліву руку за полу застебнутого піджака, правою повів у повітрі й поворушив пальцями, наче обмацував знайдене слово.

— Товариші,— проникливим і вкрадливим голосом звернувся голова товариського суду до присутніх,— дозвольте наше виїзне засідання суду оголосити відкритим.— І запитально схилився над столом: — Чи, може, є якісь інші пропозиції?

— Які ж можуть бути інші пропозиції? — здивувалася Зінька, сідаючи в ліжку.

— Отже, нема,— констатував Макар Хомич.— Товариші, на порядку денному в нас одне питання: про моральне обличчя жителя села Веселинівка товаришки Нагірняк Зіньки Максимівни... Слово надається голові сільради Васяновичу Геннадію Мойсейовичу.

Васянович звівся різко, наче його дебеле тіло підкинула катапульта. На бурому обличчі вуса-помазки летіли в протилежні боки, чіпкі очі стриміли двома сухими реп'яками.

— Товариші,— гуркнув голосом, наче каменем по каменю.— Всі ми добре знаємо, яке тепер міжнародне становище, знаємо, що визволяється з-під гніту імперіалізму колоніальна Африка, знаємо, як повсюдно зріс авторитет нашої держави. Молодь їде на

БАМ, на комсомольські будови п'ятирічки, і ніякі маоїсти не затулять нам світлого дня.

— Це записувати? — спитала Ганя Хутірна від свого протоколу.

Макар Хомич ствердно кивнув, а Васянович вів далі:

— Навіщо далеко ходити, візьмімо нашу артіль. На даному етапі маємо більше досягнень, ніж недоліків. Значно виросли економічні показники, поліпшується добробут, несподівано зріс культурний рівень трудящих. У кожній хаті дивляться телевізор і слухають радіо. В селі є школа-десятирічка, клуб на п'ятсот місць, два магазини...

— Два магазини,— буркнула Зінька,— а модного взуття не завозять...

— Але, товариші,— строго блимнув Васянович на хазяйку,— подеколи ще трапляються серед нас такі, як Зінька.

— Значить, я трапляюсь, еге?

— Та, Зінько,— мовила тітка Федоська,— тобі дадуть слово.

— В моїй хаті мені дадуть слово?!

— Та, Зінько, ти хоч і в своїй хаті, але на суді.

— На жаль, — повторив Васянович, — іще трапляються такі, як Зінька, ніде правди діти...

В цей час гупнуло в сінях, рипнули двері — й на порозі став їхній сільський завклубом Невкіпіль. Стріха житнього чуба нависала над косо зрізаним лобом, а брови скидались на дві вуглини, приліплені на банякуватому обличчі снігової баби. Нанизані на зелену лозину з сучком, у його руці поблискували линки, окунці та карасики. Оторопіло поглянувши на людей за столом, завклубом Невкіпіль мовив до хазяйки:

— У тебе гості, Зінько, даруй, а я тут тобі рибки приніс.

— Заходь, Андрію,— зраділа йому тітка Федоська, як, мабуть, у цю хвилину рідному синові не зраділа б.

— Якраз тебе й не вистачало,— гуркнув каменем по каменю Васянович.— Таких свідків, як ти, Невкіпіль, нам і треба.

— Я ось із рибкою,— бачачи, що непереливки, виправдовувався завклубом.

— Тебе яка холера принесла? — розгнівалася Зінька.— Ану вимітайся з моєї хати сам, бо зараз як не віника візьму, то коцюбу!

Ось стояв у хаті завклубом Невкіпіль із рибкою в руці, стояв, як вихор на дорозі,— і вже не стало, щезнув, пропав, тільки двері зойкнули, гойднулись.

— Бач, Зінько,— осудливо мовив голова сільради,— за прикладами далеко ходити не треба, живі приклади самі до хати не протовпляться.

— Я його просила, того Невкіпілого? Хіба не бачили, що втришия витурила?

— Не кличеш,— озвалась похмура Ганя Хутірна,— то приманюєш. Якби не приманювала, то не зліталися б із усього села.

— Чим приманюю?

— А то сама не знаєш? Добре знаєш!

І Хутірна всміхнулася так, наче в неї вкрадено щось, а тепер того злодія — Зіньку,

звичайно, кого ж іще! — зловлено на гарячому.

— Спробуй ти примани,— власкавляючи голос, без гніву сказала Зінька. Й підморгнула: — Може, хто й зглянеться на таку сушену воблу, як ти. А не приманиш — вік пронидієш у дівках, як і нидієш.

Учитель на пенсії Макар Хомич сторожко, як чапля, задер голову:

— Закликаю до порядку! Увага, товариші!

— Значить, так, Зінько,— озвалися, загули в грудях жорна у Васяновича.— Викладаю короткі факти з твоєї біографії. На фермі трудишся, тут до тебе нема ніяких претензій від громадськості,— раз. Своєї міцної сім'ї по нинішній день не маєш,— два. Сім'ю Катерини Капиці розбила,— три, тепер Катерина з малим дитям перебралась жити до своєї матері, а Степан Капиця сам гибіє в нетопленій хаті, вже немає від нього нашому колгоспові такої віддачі, як перше. Правильно кажу, товариші?

Товариші дружно мовчали, Зінька теж як у рот води набрала.

— Тепер другий приклад. Усі ми раніше знали Петра Калача як передового виробничника, кращого механізатора нашої артїлі. На жаль, тепер не видно на Дошці пошани портрета цього, з дозволу сказати, трудівника. Став заглядати в чарку, знизив показники! А все тому, що зв'язався з Зінькою Нагірняк. Ми вживали заходів до Калача, але з Петра тепер користі — як із козла молока. Правильно кажу, товариші?

Товариші ні пари з уст, Зіньці теж заціпило.

— Візьміть приклад із Данилом Гуслистим. Людина в літах...

— Ой у літах...— зітхнула тітка Федоська, й губи її склались тоненькою павутинкою.

— Має онуків, одержує пенсію, перебуває на заслуженому відпочинку. Торік артіль виділила Гуслистому путівку на безплатне санаторне лікування в Кисловодську. їдь, лікуйся, зміцнюй своє здоров'я колгоспного пенсіонера, щоб потім передавати досвід і знання підростаючому поколінню! Так ні ж, Гуслистий відмовився від безплатної путівки. А чому? Бо зв'язався з Зінькою! Що ж виходить, товариші? Виходить, що Зінька негативно впливає на наших передовиків, факт її присутності в селі Веселинівці розбиває міцні сім'ї, а також шкідливо позначається на здоров'ї заслужених пенсіонерів. Пропоную засудити вияви негідної поведінки Зіньки Нагірняк, а також узяти з неї слово!

— Так, так,— згодився Макар Хомич,— треба взяти слово.

— Рано брати слово,— втрутилась Хутірна.— Хай спершу визнає.

Учитель на пенсії замріяним поглядом гайнув по кутках, поворушив пальцями правої руки, наче обмацував блаґеньку, мов пух, думку:

— Хай визнає.

— Засудить і покається,— додала Хутірна.

— Слово надається Зіньці Максимівні Нагірняк,— оголосив голова товариського суду.

Хазяйка, склавши повні білі руки на грудях, німувала.

— Скажи, Зінько,— попросила по-сусідському тітка Федоська,— та й ми підемо, бо в нас теж робота сама не зробиться.

Зненацька Зінька зареготала і, звівшись із ліжка, ступила до столу, за яким засідав товариський суд.

— Ви мана чи наяву? — сміялась.— Справді тут чи ввижаєтесь? Це ви, Макаре Хомичу, що вчили мене в школі? Це ви, тітко Федосько?

— Це я, не сумнівайся,— оторопіло мовив Васянович, відводячи Зіньчину руку, що вже намірялась торкнутися його плече.

— І я,— з викликом сказала Ганя Хутірна.

— Ти, Зінько, визнай і покайся,— порадила тітка Федоська,— та й ми підемо. Ти ж бо знаєш, що нічого з тобою не зроблять, а так треба.

— Ваше слово, Зінько Максимівно,— повторив голова товариського суду.

— Раз прийшли в хату — вже не відчепитесь... То слухайте...— Зінька поторгала рогачі в кутку біля печі, потримала коцюбу в руках. Васянович пильно стежив за кожним її рухом, Хутірна щось записувала до протоколу, Макар Хомич глибокодумно дивився в стелю, тітка Федоська пасла на соковитих губах усмішку — сити й гарну, як павичка.— Критися ні з чим, та й у селі не сховаєшся, слухайте... Степан Капиця і на вулиці, і в магазині, і в клубі не тільки до мене чіплявся, а й до всіх, бо така вже в нього поведенція.

— До мене чомусь не чіплявся,— озвалась Хутірна.

— О не вчепиться,— запевнила Зінька.— Разів два чи три гримав у вікна вночі, люди чули, та я не впустила. А що побив горшки зі своєю Катериною, то й добре, нащо той бабій такій славній жінці здався!

— Але ж трудові показники впали! — нагадав Васянович.

— То чого це я маю відповідати за його показники? Коли на те пішло — хай Катерина мириться з ним і законно відповідає.

— А недобрі чутки про Петра Калача, колишнього кращого механізатора артілі?

— Сватався він до мене,— зізналася Зінька.

— То й що?

— А що? Дала гарбуза, ось Калач і сказився, пустився берега.

— Ти ж, Зінько, незаміжня,— дорікнула Хутірна,— а коверзуєш. Годилося б і честь знати!

— Коли тобі, Ганю, так жаль Калача, то піди забери гарбуза того, що я подарувала. А що незаміжня — це не гріх!

— Досвід красномовно свідчить,— сказав голова сільради,— що на даному етапі в умовах нашої Веселинівки це гріх. Слава про тебе негарна йде, що справді приманюєш...

— Сама про себе славу не розпускаю!

— Ми й не кажемо, що сама розпускаєш, недобра слава має широкі крила. А ми гуртом повинні дбати про здорове моральне обличчя і твоє, Зінько, і всієї Веселинівки.

— Дбайте,— порадила Зінька.— Дбайте, я вам на заваді не стану.

— Що скажеш про діда Гуслистого?

— А що казати?

— Не крути, Зінько!

— Скажу, що старий уже дід, порохно з нього сиплеться, тут лікуйся чи не лікуйся — однаково не допоможе, здурів, мабуть, сирих опеньків об'ївся.

— Як то об'ївся сирих опеньків? — не втямив Васянович.

— Бо чого надумав на старість свататись до молодих? Чи йому замало було молодих тоді, коли сам був молодий? А якщо кортить баби, то хай надibaє таку, як сам. От ви, товаришу Васянович, голова сільради. Що б ви перші сказали, якби дід Гуслистий привів мене до вас у сільраду розписуватись, брати шлюбну посвідку? Сказали б, що обоє дурні, так?

Васянович грізно мовчав.

— Та ви зізнайтесь, чого там! — підохочувала Зінька.

— Ось така чиста в усьому, — відірвалася від протоколу Хутірна, — то чому ж тоді завклубом до тебе приходив? Прямо на суд утрапив.

— Мабуть, тому, Ганю, — в'їла молода хазяйка, — навідався до мене, що не знає дороги до твоєї хати.

Обличчя Хутірної стало схоже на червоний транспарант.

— Значить, Зінько Максимівно, — спроквола озвався вчитель на пенсії, — ви цілком і повністю визнаєте, а також розкаюєтесь?

— У чому повинна розкаятись?

— Розкайся, — порадила тітка Федоська. — Так заведено, тоді всі гріхи списуються. Диму без вогню не буває.

— Значить, я винувата в тому, що незаміжня?

— Питання складне, — резюмував Макар Хомич.

— Якщо хочеш, — вигукнув Васянович і знову звівся за столом, — то винувата. Інші дівчата в твоєму віці як? Стала на порі — шукає пару, виходить заміж, народжує дітей. Бо того життя не так і багато, а план треба виконати: і майна розстаратись, і хату побудувати, й дітей доглянути. А ти, Зінько, якось не так живеш, як інші. Перебираєш, комизишся... А поглянеш на тебе — нівроку собі, чоловік ніякий мимо не пройде, щоб оком не накинути, щоб не подумати сяке-таке...

— Яка ж моя в тому вина, га? — в розпачі розвела Зінька руками. — Інші квапляться натягнути на себе той хомут сімейний, а мені не горить, встигну з тим хомутом, людоньки!

— Не заведено так! Молода, здорова, вільна, каламутиш чоловіків, навіть дідові Гуслистому скаламутила мізки. От говорили про погану славу. Про тітку Федоську такої слави нема. Й про Ганю Хутірну чомусь не чути.

— І не почують про Ганю, — шпигнула Зінька.

— Треба тобі заміж виходити, — ласкаво мовила тітка Федоська.

— Та я знаю, що треба, — згодилася Зінька.

— Тоді де та слава й подінеться, — підхопив Васянович. — Треба, Зінько, щоб слава була хороша, а не така, як у тебе. Трудова! Як у Гані Хутірної. Чуєш, Ганю? Не посоромся в протоколі записати, що тебе наведено за приклад. Чуєш?

— Чую,— відказала Хутірна, ведучи протокол.

— Якби, Зінько, стільки балачок про тебе не балакалось у Веселинівці, то, може, цього виїзного товариського суду й не було б. Ми, громадськість села, повинні були зреагувати.

— Мабуть, хтось у тебе й на приміті є? — спитала тітка Федоська.

— Нема!

— Ось я й кажу, що дарма гуляє! — Васянович наструнював вуса.— Ніяких клопотів!

— Той, хто подобається, і не гляне в мій бік, а кому я до вподоби — той байдужий.

— Хіба так можна, Зінько? — дорікнула тітка.— Заглядайся на того, хто заглядається на тебе. Не довелося б весілля чекати довго.

— Вже справили б тобі весілля! — пообіцяв Васянович.

— Значить, слухали справу Зіньки Максимівни Нагірняк... А що ж записати в рішенні нашого товариського суду? — запитала Хутірна.

— Так, має бути рішення,— глибокодумно згодився вчитель на пенсії.

— Хай Зінька виходить заміж,— засміялась тітка Федоська.

— За суттю так, а за формою не дуже,— мовив голова сільради Васянович.— У протоколі товариського суду рішення слід сформулювати так: а) засудити моральне обличчя доярки Зіньки Нагірняк; б) зобов'язати доярку Зіньку Нагірняк зміцнити свою трудову славу; в) сприяти доярці Зіньці Нагірняк щасливо вийти заміж.

— У кого будуть інші пропозиції? — звернувся Макар Хомич до присутніх.

— Може,— розсудливо озвалась тітка Федоська,— написати так: активно сприяти?

— Ага, активно сприяти,— згодився Васянович.

— Слово надається Зіньці Максимівни Нагірняк,— оголосив голова товариського суду.

— А що казати? — за звичкою хазяйка взяла руки в боки.— Ви вже все самі за мене сказали. Й засудили ні за що, й вирішили за мене. Тепер маю жити за вашим протоколом, а не так, як складеться. То, виходить, уся біда тільки в протоколах? Записали, вирішили, зобов'язали — й кришка? А далі все піде як по писаному?

— Зінько, ти по суті,— осмикнув Васянович.

— А я по суті! Думаєте, я так дуже вдоволена своїм моральним обличчям? Або трудовими показниками? Чи не хочу вийти заміж? Хочу взяти шлюб! Бо кому не хочеться!

— Ганю, запиши до протоколу: визнала помилки, бере зобов'язання вийти заміж.

— То, може, запишете в протоколі й таке: за кого мені вийти заміж?

— А за кого ти хочеш?

— То ви напишіть будь-кого, я за нього й вийду.

— Зінько, тут суд товариський, а не хатні посиденьки. Ми, громадськість села, з добром! Дякувати маєш, а не підсміюватись.

— То спасибі, спасибі...

— Ганю, запиши до протоколу вдячне слово підсудної.

— На цьому, товариші,— оголосив Макар Хомич,— виїзне засідання товариського суду дозвольте вважати закритим.

— Тепер, Зінько,— озвалась тітка Федоська,— ти вже знову хазяйка в своїй хаті. А ми, виходить, наче гості, раз суд закінчився.

Члени товариського суду вже не видавались такими строгими і, не кваплячись уставати з-за столу, всміхались. Навіть Ганя Хутірна, така неприступна й непримиренна, що й рідну матір могла б витягти на засідання такого виїзного суду, всміхалась очікувально. Васянович загострював вуса кощавими, наче аж полірованими, пальцями.

— То, слава богу, йдіть уже,— мовила Зінька,— бо правду казала, що нема чого на стіл поставити.

Суд дружно спохмурнів і почав висовуватись із хати. Учитель на пенсії Макар Хомич, прощаючись, подав пергаментну руку хазяйці:

— Щастя вам, Зінько Максимівно! Тепер ви на порозі нового життя!

Вже надворі Васянович сказав ображено:

— Своєї суботи не пожаліли для неї, а вона... Ох і народ у нас!.. Так і не зуміла посправжньому оцінити нашого міроприємства. А, здається, пройшло непогано?

— Добре,— згодилась Ганя Хутірна.— От чи Зінька зуміє оцінити...

— Мабуть, по достоїнству й не оцінить.

Уже посідали в машину, шофер Петро Шевчик сказав:

— Не тільки ноги, а й душа затерпла, чекаючи вас. Довгенько!

— А нам, Петре, свого часу не шкода,— озвався Васянович.— Бо для загального добра.

— Свого, може, не шкода, то хоч пожалійте чужий.

— А ти, Ганю, гарно оформ протокол і даси нам на підписи. Без підписів протокол буде недійсний... Тепер, Петре, газуй до Федора Хруща, він, ірод, позавчора напився і знову жінку свою побив, дітей порозганяв із хати, йому теж треба організувати виїзний товариський суд, він до клубу на наші запросини квапитись не стане.